

Oredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJU LJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

SKUPLJAJMO NARODNO BLAGO
IZ ISTRE! ONO NAJRJEČITIJE GO-
VORI, DA JE ONO ZEMLJA NAŠA.
DA JE ONO KRV NAŠA!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Čemu organizacija?

Tako odgovarjajo mnogi, ko pride pogovor na naše organizacije, na naša društva in njihov pomen za nas in za našo zemljo. »Vpisan sem že v vsa mogoča društva, in verjemite mi, da me vsakega prvega članarine občutno težijo. Za našo stvar pa se bom potegoval v društvih, kjer sem sedaj.« Mnogi pa so tudi taki, ki niso sploh nikjer vpisani in seveda najmanj v naših društvih. S tem hočemo povdariti, da je naše društveno življenje in tudi zanimanje za naše probleme prišlo do stacioniranja, če že ni pokazalo poti navzdol. Vzroki so mnogi in poskušati hočemo pometati najprej pred lastnim t. j. našim pragom. Naše emigrantsko življenje je kot življenje sploh: pozna začetek, višek in opadanje. S tem pa ne čemo reči, da opadanje pomeni že bližajoči se konec. Nasprotno, treba je dovesti novega življenja!

Ne bomo se hvalili, če rečemo, da so naši ljudje zelo agilni. Znano je, da so delavni in požrtovalni, da se znajo povsod prilagoditi. Ta aktivnost se je jasno pokazala v javnem in kulturnem življenju. Vsekakor stoji, da se po agilnosti odlikujejo in zavzemajo prvo mesto. Zaradi tega bi tudi pričakovali, da bi v našem emigrantskem življenju bila bolj vidna ta naša delavnost. Treba je priznati, da je mnogo takih, ki so res z dušo in telesom pri delu za našo stvar, ki se žrtvujejo, kjer le morejo. Veliko je pa tudi takih, ki so se že skoro zgubili od nas. Nekateri niso krivi. Krivo je življenje in borba za vsakdanjo skorico kruha, ki jim preprečuje vsako drugo delovanje. Je pa tudi precej takih, ki so že opešali v svoji veri, ki so postali apatični, ki jim ničesa več. To odtujitev poznamo že skoro na vsakem koraku in proti njej se moramo boriti. Drugim pa je le toliko do društva, dokler imajo od njega kake koristi. Ko pa to prestane, mu pokažejo hrbet. Društvo in organizacija pa zahteva od vsakega posameznika, da aktivno deluje in doprinaša skupnosti, ki daje koristi vsem. Ne bomo še posebej razlagali kaj je društvo in kakšen je njegov pomen.

Pribiti moramo dejstvo, da nas je vedno manj. Okolica v kateri živimo je zaradi velikih sorodnosti (jezik, kultura i. t. d.) nam je tako blizu, da bo po daljšem času absorbirala veliko takih, ki zaradi enega ali drugega vzroka postanejo »nezavedni«. Torej upoštevati moramo asimilacije hote ali ne hote. K temu pripomorejo vsakdanje življenjske prilike in skupnost z domačini. Narasčaj bo gotovo manj »emigrantsko« zaveden, kakor njihovi očete in matere. V tem se nihče ne vara. Tudi za nas veljajo isti okoliščine, kakor za vse emigracije in izseljenice. Emigracija, naj bo kjer koli, vedno mora računati na zmanjšanje števila svojih ljudi, pa čeprav bi bile prilike za njen obstoj idealne. Nemci za svoje izseljenice gotovo napravijo največ od vseh narodov. Pa kljub temu je opaziti padec njihovega števila skoro povsod, čeprav se prizadevajo na vse načine, da bi povežali vsakega posameznika. Prav tako je n. pr. s Slovenci v Ameriki. Dasi je prav velika razlika med slovenskim in angleškim življenjem in bi bilo pričakovati večjega odpora proti asimilaciji, je vendar vpliv te znaten. Vsi tisti, ki so rojeni v Ameriki, lahko rečemo, da so že bližji Američanom nego Slovencem. A mnogi niti ne razumejo več materinega jezika. Prostor v katerem živijo in borba za kruh, pri kateri je treba vsekakor znati angleški jezik, jih bo kmalu otrgala od domovine. Pri tem pa moramo povdariti, da je njih društveno življenje zelo razvito, da imajo več dnevnikov kot Slovenci v domovini in da se njihovo kulturno življenje popolnoma svobodno razvija. Mogočni narodni domovi pričajo o veliki delovanju in organizaciji. S tem smo hoteli podati paralelo, ki je važna tudi za nas.

V Jugoslaviji naš je, kakor pravijo, okoli 70.000. Razpršeni smo po vsej državi. Največ pa nas je po večjih in manjših mestih na zapadnem delu države, kjer je tudi društveno življenje organizirano in so pogoj najpovoljniji. Udalenosti od rodnega kraja so manjše in vezi se od časa do časa poživijo. Nekatera naša društva so res nad vse agilna in za vzor vsem. Da je nastala stagnacija, o tem je bilo že govora v našem listu. Povdariti pa moramo, da je naša inteligenca tista, ki skoraj bi rekli, bojkotira naša društva, medtem ko je, naš delavec redni član in na njega pade skoraj vse delo. Inteligenca se je mnogokje že vživela med domačine in se je celo marsikje že odpovedala emigrantstvu in ga zatajila ter ji ni mar za emigrantska društva.

Mislimo, da bi moralo biti vsakemu našemu človeku najprej in predvsem naše društvo in organizacija, da bi moral ostati navezan nanj svojo prisotnostjo in delovanjem. Le tako bi si zagotovili kontinuiteto našega dela in smotra: da bi ostala

Rudno bogastvo Primorske

Gospodarska avtarija odkriva nova rudna ležišča v Julijski Krajini — Po rudnem bogastvu je Primorska na prvem mestu izmed vseh italijanskih pokrajin — Železno rudo so odkrili pri Komnu in Kačji vasi, premog in šoto v okolici Postojne

Vso Italijo preveva mrzlica iskanja rud. Posebno pa si prizadevajo, da bi našli izdatna ležišča železne rude. Zeleza danes Italiji zelo primanjkuje in ji je potrebno bolj kot kdaj prej zaradi rastoče industrije in oboževanja. Isto je tudi glede premoga. Prav tako raziskujejo v Julijski Krajini posebno v zadnjem času zelo intenzivno in pridno stikajo za rudami. Pred nedavnim se jim je posrečilo odkriti ležišča premoga, šote in železne rude v naših krajih in sedaj se pripravljajo, da bodo ta bogastva naše zemlje čimprej eksploatirali.

Zanimanje za Julijsko Krajino se je v zadnjem času povečalo, ko so ponovno odkrili rude, ki bodo v okviru avtarične politike pripomogle Italiji pri dobavi premoga, ostalih goriv, železa, aluminija i. t. d.

Pri nas je bila Primorska smatrana kot uboga. To je tudi v neki meri opravičljivo, če pogledamo na rudna bogastva, ki jih ima ostala slovenska zemlja. Cenili smo naše kraje bolj zaradi zemljepisnega položaja, kot prehodno ozemlje prve vrste na meji treh nasprotujočih si ras, vedno izpostavljeno stoterim obmejnim nevarnostim.

Pod novim gospodarjem je dobila Julijska Krajina velik pomen. Italija je uboga in nima veliko rud. Primanjkujeta ji dva življenjsko važna produkta: železo in premog, da ne omenjamo še ostalih (baker, cink, svinec), le aluminija ima sedaj že popolnoma dovolj in celo za izvoz. Toda tudi aluminija (boksita) je v Julijski Krajini vse polno. V sedanjem gospodarskem položaju Italija forsira izkoriščanje rud, tudi kjer so večji investicijski stroški, samo da pride do zelenih kovin in premoga.

Že nekaj dni posebna komisija rudarskih izvedencev preiskuje teren pri Postojni in proučuje njegov geološki sestav. Vsa ta iskanja in proučevanja imajo namen točne določitve in obsega razsežnosti šotnih ležišč. Dosedaj so bila iskanja pozitivna in domnevajo, da bodo dobili tudi premog v široki postojnski jamski depresiji. Ta premog naj bi bil iste kakovosti kakor labinski. Šotna ležišča pa bi se po geološko-mineraloškem razmotrivanju morala nahajati precej globoko, kar bi zahtevalo posebnih konstrukcij in tudi jamskih del ter jaškov in rovov. Skupno s temi iskanji napredujejo z veliko vnemo tudi iskanja železne rude (siderita) v bližnji Kačji vasi. Eksperti so tudi podvzeli vse, da bi ne bila pri teh delih na kakšen način poškodovana svetovno znana postojnska jama.

Poleg teh vesti so prinesli italijanski listi iz Trsta vest, da so odkrili znatna ležišča rude tudi na goriškem Krasu. To ležišče sta odkrila dva Tržičana na ozemlju komenske občine. Omenjena sta dne 20. pret. meseca vložila prošnjo na ministrstvo korporacij s pomočjo tržaškega rudarskega urada, da bi dobila dovoljenje za iskanje rude v kraju Gregolišče imenovanem, ki obsega 229 ha površine, v terenskem mnogokotniku katerega krajne meje so vidne z vrha zvonika cerkve v Volčjem gradu. Meja tega ozemlja gre od križišča cest na višini 229 na severo-zapadu Velikega dola, ob cesti na višini 201 na jugu Tubelj do odcpeca ceste na višini 288 severovzhodno od Nadrožice. Oba odkritelja sta našla na omenjenem terenu sledove železne rude. Nekaj koščkov rude sta dala analizirati in pokazalo se je, da ruda vsebuje 60 odstotkov železa. Na podlagi prvih raziskanj na terenu predvidevajo, da mora obstojati večja žila železne rude, ki naj bi se raztezala od Nadrožice do Velikega dola. Oba čakata sedaj samo ministrskega dovoljenja, da bosta čimprej začela s temeljitimi raziskovanji in kopanjem.

V zvezi z novimi odkritji rud je prinesel »Piccolo« daljši članek z zanimivimi podatki katere v naslednjem prinašamo.

Omenjeni list piše, da je Primorska v prejšnjih stoletjih veljala kot dežela bogata z rudami. Kljub temu pa je po-

zneje dolga stoletja bila smatrana kot uboga in le toliko vredna, kolikor velja njeno poljedelstvo in morje. Tržaški zgodovinar Kandler je na zemljevidu Primorske, ki ga je izdal, predočil rudno bogastvo naše zemlje ter zabeležil med drugim ležišča premoga, kremenca, aluminija, produkcijo soli, olja, konjerejo in ovčjerejo. Odkritje labinskega rudnika je bil prvi znak skritega podzemnega bogastva. Takrat je bil v komaj ujedinjeni Italiji na čelu vlade znani Cavour, ki je vzpodbujal italijanske gospodarske kroge, da bi se zainteresirali za rudnike v Labinu. Tržaški list pravi, da je veliki državnik že takrat uvidel važnost tega premogovnika. Njegova vzpodbujanja so sicer imela gospodarski značaj, bila pa so tudi v okviru nacionalnega interesa. Italijanski minister pa naj bi že takrat mislil na Istro kot bodočo ital. provinco. Avstrija ni izkoristila labinskega rudnika. To je napravila še le Italija, ki danes iz njega črpa pomembne količine premoga in še več jih bo v bližnji bodočnosti, ker so raziskivanja potrdila, da se ležišča premoga v Labinu raztezajo od juga proti severu skozi ves istrski polotok. Ležišča premoga iste kakovosti so že našli v Sičijolah, Bazovici, Vremskem Britofu, v Postojni in drugih istrskih krajih. Drugo bogastvo, ki ga Istra daje Italiji, je aluminij. Boksit so odkrili šele za časa svetovne vojne in ga pričeli tudi industrijsko izkoriščati. Nemške tovarne aluminija so poslale v Istro svoje izvedence, ki so odkrivali ležišča boksita, jih odkupovali od kmetov in jih odnašali. Takrat se je med istrskimi kmeti raznesla legenda, da Nemci kupujejo Istro po koščkih in grižljajih. Istra je bila takrat vsa preluknjana in ljudje so se pritoževali zaradi obubožanja zemlje, kar pa ni bilo res. Ko je Italija zavzela Istro, je znašala italijanska produkcija aluminija komaj 2000 ton letno, a danes je petnajstkrat večja in se bo še povečala. S tem so pokrite vse italijanske potrebe in pričeli so aluminij celo izva-

žati. Istrski boksit izvažajo največ v Marghero (beneška luka). — Če bi pa zgradili tovarno za aluminij v Trstu, bi jim bila ruda še bolj pri rokah.

Julijska Krajina ima tudi mnogo kremenca, ki je potreben za izdelavo stekla, potem živega srebra, ki skupno z rudnikom v Toskani (Monte Amiata) daje Italiji prvo mesto.

Idrijsko živo srebro je najboljšo in najbolj čisto na svetu. Letno ga izkopljejo za 9000 železnih posod. Sedaj je zaposlenih 600 rudarjev in drugega osebja. Če pa bi Italija imela pogodbo s Španijo, bi lahko monopolizirala prodajo živega srebra na treh kontinentih. — Toda to ni vse, kar ima primorska zemlja. Kandler je citiral ležišča bakrene rude, cinka, svinceva in Alpa. Raziskovanja so se vršila v raznih dobach. — Po vojni je bila podeljena koncesija za izkoriščanje bakrene rude, ki pa je propadla zaradi pomanjkanja potrebnih kapitalov.

Tržaški list pravi, da bi bilo potrebno organizirati in financirati raziskovanja, ki jih vodi sedaj nacionalni institut, tudi v večjo globino. Primorska zemlja je dala mnogo dokazov, da ni neizkoristna masa peščenca in apnenca. Nadalje piše list, da so že stari Rimljani mislili, da ima ta zemlja tudi zlato. Pisec pravi, da to »zlato« tiči zaradi tega tudi v sledečih sedanjih italijanskih nazivih za naše kraje: Aurania, Monte d'oro, Auremiano, Aurisina. Ta imena naj bi bili ostanki toponomastike, ki je imela podlago v ustni tradiciji in prehajala iz generacije v generacijo dokazujoč, da je podzemlje takratne desete province za časa Avgusta imelo tudi »nekaj zlata«.

Omenjene vesti o odkritih rudnih ležiščih nam zopet potrjujejo, da naša zemlja ni tako revna, kot si nekateri mislijo in prav tako, da ni pasivna. — Mrzlica, ki se je polastila italijanskih gospodarskih krogov, in skrajna izraba rud v Julijski Krajini, sta odkrili bogastva, ki jih bo Italija znala izkoristiti. Od nas smatrana za uboga, predstavlja danes Julijska Krajina za Italijo deželo, ki ima izmed vseh največ živega srebra, premoga, aluminija, mnogo marmorja, kamna, železa, svinceva, cinka, lesa, ladjedelske industrije, tujsko-prometnih središčih, pomorskega prometa, mnogovrstne industrija, podzemnih in nadzemnih lepote. — St.

SKUPLJANJE PODATAKA O NAŠEM NARODU U ISTRI

Trst, augusta 1939. Nakon nagodbe Italije i Njemačke o iseljavanju Njemaca iz južnog Tirola, talijanska vlada započela je sprovdjanjem u život jednog dosad neobjavljenog plana o prisilnom iseljavanju hrvatskog i slovenačkog narodnog elementa iz Julijske Krajine. Kako smo saznali iseljavanje našeg naroda iz Julijske Krajine vršiti će se u predjele južne Italije i italijanske kolonije.

Početak mjeseca jula o. g. već su u tom pravcu započeli pripremni radovi. Kod svih kvestura i općina na čitavom području Julijske Krajine osnovani su već zasebni ostsjeci za statistiku, koji imaju dužnost da prikupe tačne podatke o broju hrvatskog i slovenačkog stanovništva koje se nije prilagodilo (t. j. asimiliralo) novim prilikama, već je i poslije dvadeset godina života u Italiji sačuvalo svoje nacionalno obilježje.

Zaključak ove statistike ima da iskazuje tačno brojčano stanje hrvatskog i slovenačkog stanovništva za iseljavanje, mješovitih brakova i našeg stanovništva koje se je prilagodilo fašističkom poretku. To bi ujedno bio onaj broj našeg stanovništva, koji je stvarno postao žrtvom talijanske asimilacije.

no ali pa naročino. — Ti naj bodo vsem ostalim za vzgled.

Po statistiki, ki so jo napravili pred nekaj leti, je razvidno, da je v naših društvih včlanjen približno niti ne vsak deseti emigrant. Če so se pa razmere količkov poslabšale, moramo računati, da je včlanjen komaj vsak enajsti. Kje so ostali? Zgoraj smo navedli, kje so in kaj delajo. Zaradi tega ni prav nič čudnega, če nas je tako malo tam, ker bi nas moralo biti največ. Ob dvajsetletnici, ko se je pričela naša emigracija, naj bodo te besede v razmišljanje in opomin.

OVOGODIŠNJA ŽETVA U ITALIJI I PROBLEM CIJENA

Na posljednjoj sjednici Korporacije za žito ministar poljoprivrede Rossoni podnio je izvještaj o ovogodišnjem žetvenom prinosu. Ukupan prinos pšenice cijeni se na 80,9 mil. kvintala. U toku idućih godina Italija će nastojati da poveća svoju godišnju proizvodnju na 85 mil. kvintala pšenice. U pogledu proizvodnje brašna odlučeno je da se počevši od augusta mjeseca ima proizvoditi samo jedna vrsta brašna. Ujedno će se uskoro objaviti i nove cijene kruha. U pogledu proizvodnje kukuruza riješeno je da se kultura kukuruza podvrgne totalitarnoj planskoj obradi. Dosađajna najviša utvrđena cijena kukuruza glasila je na 90 lit., međutim cijena novog kukuruza bit će fiksirana na 98 lit. po kvintalu i važit će do oktobra god. 1940. Predstavnici poljoprivrede tražili su međutim da se nova cijena utvrdi na 100 lit. Italija se postarala ujedno da se snabdije pšenicom i sa strane, pa je za I. polugodište o. g. ot kupila samo iz Mađarske za 50 mil. lit. U Albaniji je pak Italija osnovala u svim većim mjestima otkupne centrale za pšenicu, koje će primati pšenicu po 14 albanskih franaka za kvintal. Ove će cijene važiti samo za albansku robu do žetve iz 1940. godine.

MOGUĆNOST IZVOZA JUGOSLAVENSKE CIKORIJE U ITALIJU.

Saznaje se da Italija želi da kupi veću količinu sušene cikorijske. Vrijednost ove osušene cikorijske, koju je sada Italija tražila iznosi milijun lira. Prema dobivenim informacijama, potrebe Italije u cikorijski znatno su veće, te se očekuje da će u buduću tražiti više sušene cikorijske na jugoslavenskim tržištima. Italija je do sada uzimala sušenu cikorijsku u bivšoj Čehoslovačkoj.

ZAKON ZA SUZBIJANJE ILEGALNOG PROMETA VALUTOM

Prekršaje ilegalnog prometa valutama kažnjavalo je dosada samo novčanim globama Ministarstvo za mijenjanje i za valutu. Budući da su se u zadnjim godinama desili česti slučajevi većeg zamašaja u kršenju odredaba glede promjene novca tako da bi mogli imati utjecaja na nacionalnu ekonomiju i autarhijsku politiku Italije vlada je podnesla korporativnoj fašističkoj skupštini nacrt zakona, prema kojemu će se vrlo strogo kažnjavati ilegalni promet valutama. Zakon se zove: »Kaznene odredbe u pogledu mijenjanja valute i trgovine zlatom. Čl. 1. tog zakona glasi:

— Tko prevarnim sredstvima trguje, povuče ili sakrije sredstva plaćanja u inozemstvu na štetu nacionalne ekonomije, ili radi tako da snizi kurs nacionalne valute, kažnjava se robijom do 12 godina i globom u visini peterostruke vrijednosti svote koja tvori prekršaj.

Osim globe kažnjava se robijom do 24 godine: 1. ako krivac redovno ili samo djelomično živi od koristi prednjeg prekršaja; 2. ako prekršaj počine tri ili više osoba udruženih u svrhu da počine prekršaj spomenut u prijašnjem stavku; 3. ako obzirom na socijalno i osobno svojstvo okrivljenika, ili obzirom na službu koju vrši, ili obzirom na veliku štetu, koja bi mogla nastati za nacionalnu ekonomiju prekršaj poprimi karakter znatne važnosti. Kad nastupe dvije ili više okolnosti predviđene u prijašnjem stavku, robija ne može biti ispod 15 godina. Ako proizadje da je okrivljenik nekogod radio u suglasnosti sa strancem u svrhu da prouzroči tešku štetu nacionalnoj ekonomiji, aplicira se smrtna kazna. Osuda predviđena ovim stavkom povlači uvijek za sobom zapljenu dobara.

Čl. 2. Prekršaji predviđeni prednjim člankom smatraju se po svim zakonskim efektima kao prekršaji proti sigurnosti države i spadaju pod nadležnost posebnog tribunala za zaštitu države (Tribunale speciale per la difesa dello stato).

U čl. 3. se određuje da se ne appliciraju odredbe čl. prvog ovog zakona i da spadaju u nadležnost Ministarstva za mijenjanje i za valute koji kažnjava po dosadašnjim odredbama, ako svota ne prekoračuje 10.000 lira i ne nastupa koja otežujuća okolnost. Isto tako i slučajevi, koji nisu navedeni u čl. 1. novog zakona kažnjava Ministarstvo za mijenjanje i za valute.

Strašna suša na Goriskem

Gorica. — Kakor nam je pred meseci nagajal velik dež in so nam poplave prizadejale mnogo škode na travnikih in poljih, tako nam je sedaj drugi ekstrem že postal neznosen. Po vsej Primorski vlada velika suša, ki je take že dolgo ne pomnijo. Starejši ljudje pravijo, da ni bilo take suše že 30 let. Posledice so se takoj pokazale. Zelenjavc je bilo v mestu zelo malo, ki je bila seveda zelo draga. Na račun so prišli torej vrtnarji. Radič je bil n. pr. po 4 lire kg. Suša je prizadejala tudi sadju, ki pa ga je letos precej. Cena mu je nizka, ker ga, sedaj iz Italije malo izvažajo. Po nekaterih krajih so morali ljudje kar pokositi koruzo, ker je suša grozila, da jo popolnoma uniči in so jo tako rešili vsaj za krmo živini.

NEPRIČAKOVANA SMRT

Št. Vid pri Vipavi. Dne 12 julija ob 5 popoldne je kmeta Jeroma Zvanuta iz Lozic zadela kap v izrednih okoliščinah. Mož je bil ta dan v sejni v Sežani, kjer je prodajal znane nanoške sajence za zelje. Bavil se je s to kupčijo že dolga leta in je bil znan kot prodajalec zlasti po Zgorjem Krasu. Kljub visoki starosti 81 let ni hotel opustiti svojega posla, ker je bil še čvrst in zdrav, in je tudi letos zopet krenil na kupčijo. Ko se je pa omenjenega dne že vrnil domov in je hotel na dvoršču pred svojo hišo stopiti z voza, da ga zadelo Omahnil je in telebnil na tla, ter kmalu nato izdihnil. Naj počiva v miru! — Tega dne se je vračal s sezanskoga trga domov kmet Jožef Fabčić iz Orehovice. Bil je dobre volje, ker je napravil s sajenkami lep izkupiček. V Štorjah se je hotel pa okrepčati s kozarcem vina in je stopil v gostilno. Ko je pozneje nadaljeval svojo pot, je ves preplašen opazil, da mu je spreten žepar izmaknil 180 lir, da je brez iskupljene denarja. S kako težkim srcem je ubogi mož prišel domov, si lahko mislite. Zločinski rokoma se je pa smejal v pest in si lahko postregel z dobrim kosilom.

Do smrti se pobila

Črni vrh, avgusta 1939. — Ko je 60-letna Marija Bogataj iz Godoviča, stanujoča v Črnem vrhu, delala na travniku, je nenadoma zgubila ravnotežje in zadela z glavom ob velik kamen. Sosedje so ji takoj pomagali toda, ker ji je počila lobanja, je bila vsaka pomoč zaman in nesrečnica je takoj umrla.

V KADI UTONILA

Opčine, avgusta 1939. — 3-letna Marija Malalanova je po nesreči padla v kad, ki je bila napolnjena z vodo in se ni mogla rešiti iz nje. Čez nekaj trenutkov je prihitela mati in je ubogo deklico izvlekla iz vode, a je vsa obupana ugotovila, da je hčerka že mrtva. Deklica je namreč padla v vodo z glavo navzdol in takoj utopila.

Min. predsednik g. Dragiša Cvetković v Trstu

Dne 9. t. m. je priletel z letalom direktno iz Niša ministrski predsednik g. Dragiša Cvetković in pristal na letališču v Ronkih, odkoder se je podal z avtomobilom v Trst. Namen obiska je bil proučevanje mladinskih in dopolavorističnih organizacij fašistične stranke. Vsi italijanski listi so povdarili velik pomen tega obiska. V spremstvu odličnikov je ministrski predsednik obiskal najprej delavske in sindikalne ustanove velikih tržaških ladjedelnic. Po končanem obisku je bilo v hotelu »Savoja« intimo kosilo. Ob tej priliki je ministrski predsednik odklikoval Tullija Gianettija, državnega podtajnika za korporacije, z od-

likovanjem sv. Save I. reda. Takoj po kosilu je odlični gost v spremstvu italijanskih oblasti obiskal ladjedelnike naprave v Tržiču ter delavske ustanove in sportne organizacije. Od tu se je podal v Sredpolje (Redipuglia) in položil venec na pokopališče, kjer je pokopanih 120.000 italijanskih vojakov. V Zagradu si je prav tako ogledal dopolavoro in telovadne prireditve ter se nato vrnil v Trst, kjer mu je bila prirejena večerja, ter telovadne in pevske prireditve. Naslednjega dne je min. predsednik g. D. Cvetković zapustil Trst in se podal z avtomobilom preko meje pri Postojni v Jugoslavijo.

STOLETNICA ŠKEDENJSKE CERKVE

Preteklo nedeljo je ves Škedenj lepo praznoval stoletnico cerkve, ki je posvečena farnemu patronu sv. Lovrencu. — Kjer stoji sedaj cerkev, je bila v preteklosti majhna cerkva in okoli nje pokopališče, kakor je bilo to v navadi v prejšnjih časih. Ker je cerkev s časom postala premajhna in ker je bil Škedenju priključen velik del Sv. Marije Magdalene Sp., so cerkvico podrli in pričeli zidati večjo na občinske stroške. Dne 11. avgusta 1839., po enoletnem delu je bila cerkev zgrajena in l. 1850 jo je posvetil tedanji tržaški škof mons. Legat. Nad glavnim oltarjem je bila slika, ki je predstavljala mučeniško smrt sv. Lovrenca. Slika je naredil znani slikar Avgust Tominc, stari oče pokojnega ravnatelja muzeja Revoltella. L. 1889. je velik požar popolnoma uničil župno cerkev in 10. avgusta 1891. so občani zopet postavili novo. Pri tem delu je veliko pripomogel pok. župnik Ivan Kavalič.

Žalostna obletnica v Koroški Beli

Pred 22. leti je bila Koroška Bela dne 14. avgusta zažgana od italijanskih bomb v sredi največje poletne vročine. Italijanska letala so takrat nameravala bombardirati Jesenice in pa tovarne na Javorniku. Omenjenega dne so se italijanski bombarderji dvakrat pokazali na obzorju in ko so se drugi pojavili, to je bilo ob 2. popoldne, so nameravali stresti tvor bomb na javorniško tovarno. To pa se jim ni posrečilo, temveč so bombe padle na Koroško Belo in zažgale nekaj hiš. Ker je takrat vladala velika suša in je bil močan veter, se je ogenj hitro razširil na ostale hiše. Vladalo pa je tudi pomankanje vode in tako so morali ljudje le gledati požar. Takrat je pogorelo 45 hiš z vsem imetjem vred.

SMRTNA NESREČA PRI ČRNEM VRHU

»Piccolo« je prinesel kratko vest, da se je v bližini Črnega vrha in državne meje dogodila smrtna nesreča. Avtomobil, v katerem so sedeli častniki, je po pomoti zašel na vojaško cesto, kjer je prepovedan vsak promet. Straža jih je hotela takoj ustaviti, ker pa oficirji tega niso slišali in nadaljevali pot, je straža pričela streljati nanje. Pri tem je bil eden izmed častnikov smrtno ranjen.

Tri milijone lir kazni in konfiscacije

S posebnim dekretom je italijanska vlada odredila denarno kazen Boernerju Alfredu iz Dunaja, Oskariju Brunnerju, De Rinaldinju Adolfu, stanujočim v Trstu ter dvema veletrgovcem iz Genove, ki so tihotapili valute in zagrešili še druge denarne prestopke. Kaznovani so bili na plačilo 3.096.000 lir. Nekateri čaka tudi konfiscacijska komisija.

Nezgodna na radu

Trst — Stanislav Čebulec iz Sežane (kbr. 132) — koji je namješten u tvornici strojeva S. Andrea teško je stradao pri radu. Remen transmisije zahvatio je njegovo odijelo i povukao ga među kotače. Na grozan krik dotrčali su njegovi drugovi, zaustavili stroj i izvukli ga. Njegovo je stanje bilo strašno. Desna ruka i desna noga su mu zdrobljene, a osim toga je dobio mnogo unutrašnjih ozljeda, pa ima malo nade da će ostati živ.

Z MOTORNIM KOLESOM V TRAMVAJ

Trst. — Z motornim kolesom sta priletela v tramvaj zakonca Jogan Josip in Ljudmila stara 42 ond, 29 let. Josip, ki je šofiral, je nenadoma zapazil, da mu je cesta zaprta, ker je tramvaj baš v tistem trenutku zavozil izza ogla. Ker ni imel časa povleči za zavore, se je vozilo z zakoncem vred zadelo z vso silo v tramvaj. Posledice so bile, da sta oba obležala nezavestna na tleh z velikimi ranami na sencih. Ugotovili so, da imata pretresene možgane. Ne ve se ali ima kdo tudi počeno lobanjo.

ŽIVA PLAMENICA

Gorica, avgusta 1939. — V Morskem se je preteklo dni zgodila težka nesreča. Ko so avtomobilisti pretakali bencin, je 14-letni Josip Blažič z zanimanjem opazoval to delo. Nesreča je hotela, da je po nerodnosti prevrnil posodo z bencinom in se ves polil. Ker je kadil, se je kmalu vnela bencinska para ter nato še obleka. Na mah je bil ves v ognju. Prisotni so takoj pogasili ogenj in avtomobilisti so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili težke opekline po trebuhu in udih. Naslednjega dne je nesrečni deček v strašnih bolečinah umrl.

Zadarski župan napaden

Tržaški listi poročajo, da je bil te dni napaden zadarski podesta Giovanni Salghetti. Napadalec je znan ter mu je, kakor pišejo listi, župan mnogo dobrega storil. — Napad se je izvršil pri gostilni »Alla Taverna«. Napadalec, o katerem listi ne poročajo imena, je napadel svojo žrtev z velikim kamnom ter prizadejal županu večjo rano na glavi.

Tihotapci ranili finančnega stražnika

Ledine, avgusta 1939. — Blizu državne meje pri Ledinah je fin. stražnik M. Fiva, ponoči zaslišal sumljivo gibanje in govorjenje v gozdu. Ko se je približal, je počil strel in kroglu mu je šla tik čela. Začelo se je streljanje vsehprek, dokler niso prišli drugi stražniki iz bližnje vojašnice na pomoč. Medtem časom pa so tihotapci že izginili. Ko so preiskali gozd, so našli nekaj praznih revolverskih nabojev in več posod z živim srebrom ter lopato. Po vsem se zdi, da je moralo biti kakih pet oseb, ki so hotele prekoračiti državno mejo z dragocenim blagom.

Milijun lira za konvikt »Tommaseo« u Zadru

Zadar. — Godine 1928 podignut je u Zadru konvikt za muške djake »Tommaseo«. Da bi konvikt imao što ljepše i što udobnije prostorije, te da bi mogao ispuniti zahtjeve, koji se obzirom na delikatnost njegovog položaja na granici od njega zahtjeva, odredio je ministar javnih radova Cobol Gigli, da se konvikt doznači 1 mil. lira.

Roparski napad pri Slavini

Postojna, avgusta 1939. — V ponedeljek pret. tedna je bila napadena Ivana Bizjakova, stanujoča v Grobiščah pri Slavini. Ko je hotela leči, je nekdo potrkal na vrata in zaprosil malo kave. Med obema je nastal pogovor, ker se je Ivana bala odpreti, in ni vedela, kdo je in ker je bila sama v hiši. Končno pa se je odločila in odprla vrata. Neznane je pripovedal da je prehodil dolgo pot in spil ponujeno pijačo. Ko se je med tem časom Bizjakova obrnila, jo je neznanec udaril z pestjo, da je padla na tla, vsa obilita s krvjo. Na obupne krike so prihiteli sosede, in ko je ropar videl, da mu preti opasnost, jo je odkuril, ne da bi kaj odnesel. Zadeva je bila javljena oblastem in karabinerji so čez nekaj dni že našli storilca v osebi 20-letnega Zalarja Rudolfa iz Postojne, ki je dejanje priznal.

Trst. — Z zida je padel 42 letni Alfred Smerdelj. Zlomil si je hrbtenico in je bil prepeljan v bolnišnico v težkem stanju.

Trst — Josip Dodič iz Obrova kod Podgrada dovezao je u Trst voz drva. Dok ih je nosio sa ceste u kuću približio se je neki čovjek, koji mu se ponudio da će mu pomoći nositi. Iza kako su drva iznesli, Dodič je stranca pozvao na čašu vina. Pijuckali su do večeri. Dodiča je uhvatio san, ali mu se neznane ponudio da će ga pratiti sve do Bazovice. Naš je čovjek odmah zaspao na vozu, a čim su izašli izvan grada, nad Sv. Ivanom, njegov pomagač je htio da mu rastereti lisnicu. To su opazile dvije ženske, podigle viku i neznane je skočio iz voza i pobjegao, ali Dodič, iako pripit potrčao je za njim te ga je dao aretirati po najbližem stražaru. Priznao je da je htio okrašt Dodiča, pa je otpremljen u zatvor u Coroneo.

DROBIŽ

Boljun. — Proše srijede prevrnuo se na cesti nedaleko Boljuna vojnički teretnjak, koji je prevozio vojnike. Jedan vojnik ostao je na mjestu mrtav, dok ih je oko dvadeset ranjeno.

Brtonigla. — U Brtonigli je prije nekoliko dana počeo raditi jedan od najmodernijih mlinova u zapadnoj Istri. Vlasništvo je braće Katunar.

Gorenje pri Saloni. — Ogenj je uničio senik posestniku Ivanu Gabrijelečiću. V seniku je bilo 20 stotov sena in gospodarsko orodje. Škoda znaša okoli 2500 lir in je pokrita z zavarovalnino.

Gorica. — Upravni svet fašističnega instituta za ljudska stanovanja goriske pokrajine je določil za 4 nove stavbe v Gorici sledeče najemnine za stanovanja: 100 lir za trisobno stanovanje, 90 lir za družine z najmanj 4 otroci, ostala manjša stanovanja so za 15 lir cenejša.

Gorica. — Z drevesa je padel 8-letni Pepček Kumar in se nevarno ranil na nogi.

Gorica. — Zelo težko se je ponesrečil na cesti z Gorice proti Furlaniji Stanislav Klančič, star 27 let, ki se je zaletel v neko motorno vozilo, ki je stalo sredi ceste. Ponesrečenec je bil pridržan v bolnici.

Gorica. — Neurje preteklega tedna je prizadejalo precej škode in povzročilo več požarov. Tako je treščilo v hlev Matije Bernika in Mihe Pirca iz bližnje Cerknega. Škoda znaša nad 40.000 lir. Treščilo je tudi v hišo Mihe Propata iz Ločnika, kjer pa je bilo le 1000 lir škode.

Gorica. — S Korzike je prišel Bogomil Hvala, star 33 let, rojen v Trnovem na Trnovski planoti. Na Korziko je odšel leta 1931. S seboj je pripeljal vsč družino.

Prosek. — Karabinjeri so našli v jarku kraj ceste 28-letnega Puntarja Franca pijanega in težko ranjenega na roki. Ugotovili so, da je v pijanosti udaril po šipi.

Pula. — U ponedjeljak u noći bilo je na Puljštini veliko nevrijeme. Uz grmljavinu i jaki vjeta: padala je obilna kiša, koja je doduše osvježila zrak, ali poljima nije mnogo koristila.

Rijeka. — Mala 6-godišnja Predel Fanica teško je stradala. Pregazio ju auto, koji je jurio ulicama ludom brzinom. Prevezena je u bolnicu.

Škrbina. — Preteklo soboto je zajel požar gozd na hribu Sv. Martina blizu Škrbine pri Komnu. — Ker je kmalu in pravočasno prispela pomoč, je bil požar omejen in završen. Škoda ni prav velika, ker je zgorelo le manjše borovo drevesje.

Števerjan. — 25-letnico duhovniškega službovanja je praznoval župnik Ciril Sedej. Čestitamo!

Trst. — Ker se je pojavil v tržaškem prostanišču morski pes, so oblasti prepovedale vsako kopanje na odprtem morju.

Trst. — Po novi odredbi vlade, bo znašala letošnja cena kuruze 98 lir. Ta cena naj bi veljala do 1. oktobra 1940. let.a. Vsekakor je ta doba malo predolga.

Trst. — Vsak dan prihaja v mesto preko 200 stotov paradižnikov, ki jih vse porabijo Tržačani. Največ tega sadeža prihaja iz Kopra.

Trst. — Umrli so: Bikič por. Boban Ivana 70 let, Medved Anton 74, Sulič Emilija 26, Škilan Matija 92, Nešič Katarina 49, Vidal por. Vrč Ada 31, Malalan Marija 3, Sancin vd. Ivančić Marija 82, Leban Justina 55.

Trst. — U Trstu su dva činovnika anagrafskog ureda osudjena na dvije i pol godine zatvora i na globu od 3.000 lira, jer su izdali uz nagradu od 3000 lira neispravnu potvrdu o boravku jednom Židovu, koji nije imao pravo da ostane u Italiji po faktički provedenom vremenu boravka. Osudjen je također na istu kaznu i dotični Židov.

Trst. — U četvrtak se je jedan jugoslavenski autobus krcat putnicima sudario u Trstu, na obali kod kazališta Verdi sa tramvajom. Ljudskih žrtava nije bilo, osim malo straha među putnicima tramvaja i autobusa te štetom na jugoslavenskom autobusu, koji je ipak mogao da nastavi put.

Tržič. — Pod avtomobil je prišel 26-letni kolesar Josip Okretič iz Sesljana in zadobil smrtne nevarne rane. Revez je umrl med potjo kc so ga peljali v bolnišnico.

Videm. — Velike vremenske nesreče, ki so zajele videmsko okolico, so prizadejale kmetom ogromno škodo. Državne oblasti so nudile prvo pomoč, med katero je največji prispevek vlade, ki je prispevala 100.000 lir

MALE VIJESTI

Vlada češko-moravskega protektorata bo izdala poseban zakon, s katerim bo rešeno vprašanje odškodnine za vso škodo Nemcem, ki so jo pretrpeli od Čehov in za škodo ki jim je bila prizadejana z mobilizacijo češke vojske. Vso to škodo bo moral plačati protektorat.

180.000 vojakov bo Italija imela koncentriranih v drugi polovici avgusta v Albaniji.

Italijanska vlada demantira, da bi bila odkrila špijonažo v letalskem centru Guidonia v korist Nemčije.

Chamberlaina je znani zgodovinar H. G. Wells v svoji novi knjigi »The Fate of Homo Sapiens« takole opisal: »To je človek zelo ozkega intelektualnega obzorja, nezavestno boječ in obenem premeten in ničmuren. Velika večina Chamberlainovih del po septembru 1939 je prav tako neodgovorna, kakor tista kateregakoli diktatorja še tako ciničnega in nesramnega.

V Juliju so padli v Abesiniji pri policijskih operacijah dva častnika in štirje črno-srajčniki. Zaradi bolezni in ran pa je umrlo 23 vojakov in častnikov.

V Italiji so poklicali pod orožje zopet nove rezerviste. S 21. avgustom bodo morali na manevre rezervisti letnika 1902 in 1910. Poklicani so tudi podčastniki in častniki letnikov 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 in 1910. Poklicani so tudi podčastniki in čast-

Rim. — Agencija Stefani donosi iz Tunisa ovu vijest: »U vezi sa bjesomučnom prototalijanskom kampanjom, koja se provodi u Tunisu i uz to i pod pritiskom mjesnih oblasti jedna grupa trgovaca odlucila je da bojkotira uvoz i prodaju talijanskih proizvoda i industrijskih artikla pa je povela propagandu, da se talijanski proizvodi zamijene proizvodima francuske proveniencije.

Bojkot njemačkih filмова u Poljskoj. Savez vlasnika kinokazališta i filmske industrije u Poljskoj, zaključio je provesti bojkot njemačkih filмова, njemačkih filmskih vrpca i fotopapira.

Rim. — Italija je v letošnjem prvem polletju nakupila v Rusiji 12.100.000 sođčkov nafte, kar je većina uvožene nafte. Lani v istem času je kupila le 6.000.000 sođčkov.

»Le Croix« vodilno glasilo francoskih katoličanov se, po posebni prepovedi italijanskih oblasti, v Italiji ne sme razširjati in prodajati. Kot vzrok prepovedi navajajo oblasti pisanje tega lista o položaju katoliške cerkve v Nemčiji in je v zvezi z italijansko-nemškim prijateljstvom.

Izvoz letal je postal važna postavka svetovnega prometa. Če ne upoštevamo tajnih dobav, se je izvoz letal lani v primeru z letom 1937 podvojil. Največ letal je izvozila lani Amerika in sicer za 45,4%, nato sledi Nemčija, Anglija, Češko-slovaška, Italija s 4,9%, Francija itd. — Največ letal je uvozila Japonska iz Združenih držav in iz Nemčije, ter Kl-tajska in Južna Amerika. Letošnji promet letal bo gotovo trikrat večji od lanskega, ker so pristopile kot uvoznice še neke druge države, ki so do sedaj letala izvažale (Anglija, Francija, Rusija).

Dobiček družbe Ford Italiana je znašal predlanskem še 541.000 lir, lani pa je imela družba že 128.000 lir zgube.

Italijanska vlada je zaključila uporabiti 1,2 milijarde lir za pospešitev gospodarske eksploatacije Albanije. Ta znesek bodo razdelili na 8 budžetskih let. Najprej bodo pričeli z deli za osušitev 200.000 ha močvirnatoga ozemlja.

Bismarck je l. 1894. izjavil: »Ako se uresničijo sanje Poljakov o vzpostavitvi neodvisne Poljske, bo Gdansk v posebni nevarnosti. Poljska bo prisiljena pripojiti Gdansk. Gdansk bo najprej postal objekt gorečih želja Varšave; on je življenska potreba poljske države.«

Italijanske so oblasti so iznale dopisnika ameriške agencije »United Press« Eckinsa ter zapečatile prostore omenjene agencije. Službeno izjavljajo, da so ga izgnali zaradi tega, ker je javil, da je Mussolini dobil srčni napad. Inozemski listi pa pišejo, da je bil pravi vzrok ta, ker je Eckins imel zelo dobre veze z najvišjimi krogi in je mogel s pomočjo teh priti do najboljših vesti. Tako je za časa okupacije Albanije javil v Ameriko že pet dni prej vse italijanske namere in koncentracije čet. Ker baje Italija tudi sedaj izvršuje vojaške priprave, je verjetno, da se je odkrizala neželena časnikarja baš zaradi tega.

Albansko časništvo bo obsegalo po reorganizaciji samo pet listov in sicer dnevnik »Fashizmi« v Tirani, in štiri tedenske liste »Littorio Korica« v Korici, »7 april« (dan prihoda italijanskih čet) v Argirokastru, »List črnih skad« v Valoni in »Fashistična mladina« v Skadru. Listi so organi fašistične organizacije in pisani v italijanskem in albanskem jeziku.

Južni Tirol i Julijska Krajina

Odlukom ministra prosvjete g. Gentilea 1923 god. ukinuta je u Italiji nastava na stranim jezicima (srpsko-hrvatskom, slovenskom i njemačkom) i u osnovnim školama; ukinut je takodjer vjeronauk na jeziku manjina, a svećenici su ga po mogućnosti prenijeli u crkve. Ova mjera i sve slične mjere općeg kulturnog karaktera obavljene su istovremeno za sve nove pokrajine, što je sasvim odgovaralo centralističkom uređenju Italije, ali se ipak u njihovom provođenju primjećuje razlika taktike, kao da bi vlastodršci htjeli da vode računa o velikoj osjetljivosti javnog mišljenja, sa kojim je Rim održavao najbolje odnose.

Na taj način je Nijemcima Južnog Tirola uspjelo da očuvaju izvjesna prava u pogledu upotrebe i učenja njemačkog jezika, koja su Slavenima u Julijskoj Krajini ustegnuta.

Da napomenemo na pr. pitanje štampe. Još danas izlazi u Južnom Tirolu 11 listova i časopisa na njemačkom jeziku. (Izlaženje naših listova u Julijskoj Krajini obustavljeno je 1930 godine; od prošle godine izlazi na slovenskom jeziku u Gorici vjerski časopis »Svetogorska Kraljica«, čiji urednik je talijanski svećenik). Od tih su dva u talijanskim rukama (dnevnik »Alpenzeitung« u Bozenu i »Landwirtschaftliche Zeitung«). Devet listova izdaju Nijemci i to: »Die Dolomiten« (tri puta nedjeljno sa tiražom 17.000), »Das Volksblatt« (jedanput nedjeljno), »Die katholische Kirchenzeitung« (nedjeljni list u Brixenu sa tiražom od 20.000), »Die Jugendwacht« (mjesecnik za katoličku omladinu), »Franciskus-Blätter« »Der Schlein« (časopis za ispitivanje

domaće historije, 6 puta godišnje), »Der Kleine Postillon« (mjesecnik), »Die Frau« (mjesecnik) i »Die Priesterkonferenz« (mjesecnik za katoličko svećenstvo). Mjesečni časopis za porodicu »Die Stadt Gottes« štampa se djelomično u Steylu, a djelomično u Trentu. Sa štampom kršćanskog duha snabdjeva Nijemce katoličko izdavačko preduzeće »Athe-sia«.

U Julijskoj Krajini postoje dva biskupska internata (gimnazije) za školovanje budućih svećenika, jedan u Gorici, a drugi u Korpu. Nastava se u njima obavlja na talijanskom jeziku i oni su pod nadzorom svećenika i biskupa Talijana. U Južnom Tirolu postoje dvije interne biskupske gimnazije, jedna za biskupiju Trento (u Burgu Tirolu) i jedna za biskupiju Brixen (u Brixenu). Nastavni jezik je njemački, a talijanski jezik se poučava 6 sati nedjeljno.

U crkvenom pogledu Nijemci nemaju šta da se žale. Biskupijom Brixen upravlja biskup Geissler — Nijemac, a biskupijom Trento biskup Endrizzi — Talijan; obojica nastoje da se dušobrižništvo obavlja na materinjem jeziku stanovništva. To važi i za vjeronauk. Njemačko svećenstvo je nesmetano sprovelo svoj program u pogledu nastave vjeronauka i dovelo u pomoć i njemačke školske sestre. U tu svrhu upotrebljavaju se naročiti crkveni domovi. Računa se na pr. da u Bozenu najmanje 95 posto njemačke djece posjećuje vjeronauk na njemačkom jeziku.

U Južnom Tirolu je na radu oko 720 njemačkih svećenika. Nijemci imaju takodjer vlastite dobrotvorne ustanove i skloništa za siromahe.

ŠKOLA ZA FAŠISTIČKI POLITIČKI ODGOJ

Prema naredbi tajnika fašističke stranke Staracea otvara se u Rimu na Mussolinijevu forumu škola za fašističko politički odgoj. Škola će imati četiri semestra, a obuka će početi 29. listopada, drugi dan iza 17. obljetnice »pohoda na Rim«. U školu će se primati fašisti, koji nemaju više od 28 godina, odslužili su vojnički rok i osposobili se u pokrajinskim tečajevima političkog odgoja ili su se kvalificirali u fašističkim visokoškolskim natjecanjima, dulje su vremena djelovali u fašističkim organizacijama ili su pak dobili diplomu na akademiji visokoškolske omladine. Oni, koji su sudjelovali u ratovima (Abesinija, Španjolska) imaju prvenstvo. Godišnja školarina iznositi će 4.800 lira, ali će siromašnim studentima biti podijeljivane brojne stipendije.

Nastavna gradnja za obje godine obuhvaća: 1. doktrinu fašizma, Duceove govore i djela; 2. povijest fašističke revolucije; 3. sastav i funkcija fašističke stranke i od nje ovisnih organizacija; 4. uređenje fašističke države; 5. korporativno gospodarstvo i politiku; 6. raznu politiku; 7. politički, gospodarski i etnički zemljopis; 8. vojničku kulturu; 9. strane jezike.

Osim toga na školi će se predavati različiti drugi predmeti i to prve godine: 1. povijest revolucija političkih stranaka; 2. povijest imperija i kolonizacije; 3. organizacija propagande i tehnika novinarstva. U drugoj godini: 1. imperijalna politika fašizma; 2. unutrašnja i vanjska politika savremenih država; 3. zakonodavstvo i socijalno uređenje fašizma.

Studenti škole za fašistički politički odgoj nosit će stranačku uniformu sa specijalnim znakom. Školom upravlja tajnik stranke, koji svake godine odlučuje o broju studenata. Kandidati se primaju na preporuku pokrajinskih tajnika i na temelju strogih ispita.

KOSTURNICA ZA PALE TALIJANSKE VOJNIKE U DALMACIJI

Komisija talijanskih oficira, koja je obišla grobove talijanskih vojnika, preminulih u Šibeniku, posjetila je i grobove u Kninu. Talijanska komisija je pronašla mjesta, gdje bi se mogla da podigne spomenik crkva i kosturnica za zajednički grob talijanskih vojnika, preminulih u sjevernoj Dalmaciji. Jedno od tih mjesta nalazi se u Šibeniku. Pitanje izgradnje kosturnice u označene svrhe bilo je još pred devet godina potaknuto sa strane jedne slične komisije od naših vlasti. Onda je prevladalo mišljenje, da bi za to bilo najpodesnije mjesto u samom Zadru, gdje bi mogućnost održavanja i sromen-crkve i kosturnice bila jednostavnija, a Zadar je i zbog svog geografskog položaja za to najpodesniji grad.

PRIVREDNI PREGOVORI IZMEDJU ITALIJE I JUGOSLAVIJE ZAVRŠENI

Pregovori izmedju Italije i Jugoslavije, koji su vodjeni na zasjedanju talijansko-jugoslavenskog stalnog privrednog odbora, zaključeni su povoljno jer je predviđeno da se ukupna dosadašnja vrijednost kontingenata za robu jugoslavenskog porijekla u visini od 258 milijuna lira poveća na skoro 400 milijuna lira, što predstavlja povećanje za oko 60 posto prema predjašnjem stanju. Ovo povećanje kontingenata obuhvata uglavnom naše tipične izvozne artikule za koje je talijansko tržište bilo oduvijek od velikog interesa. Kontingenti za stočne proizvode povećan je na 85 milijuna lira, za drvo na 152 milijuna, za žito na 90 milijuna itd. Predviđeni nivo kontingenata predstavlja onaj maksimum izvoza dotičnih artikala koji smo ranijih godina postizavali na talijanskom tržištu.

Češka regimenta u Alžiru

Pariz. — Ovih je dana konačno organizirana u Sidi Bel Abesu u Alžiru regimenta, koja je sastavljena isključivo od bivših čeških vojnika. 600 bivših čeških vojnika pridružilo se francuskoj legiji stranaca kao samostalna jedinica. Sada se vrše pogadjanja, da bi se i daljnjih 4.000 bivših čeških vojnika, koji se nalaze u Poljskoj prebacilo u francuski Maroko. U francuskoj kolonijalnoj armadi služi već 57 čeških vojnih avia-tičara.

Smanjenje prometa u Trstu

Trst — Privredni promatrači ističu, da je promet u dvije velike luke na Jadranu, Trstu i Rijeci u stalnom opadanju sve od vremena »Anschlussa.« U godini 1938 bilo je u Trstu utovareno na brodove 867.000 tona robe prema 1.041.000 tona u 1937. U Rijeci je isto tako u 1938 bilo utovareno 332.000 prema 401.000 tona u 1937. Ovo smanjenje prometa u talijanskim lukama još više se pojačalo otkako je anektirana Češko-Slovačka. Njemačke luke Hamburg i Bremen, koje već nekoliko desetaka godina prave konkurenciju Trstu i Rijeci, čak i za onu robu, koja se upućuje u Levant, Crveno more i Indiju, sada potpuno tuku ove dvije luke u Italiji.

Talijansko-bugarski i talijansko-rumunjski trgovinski sporazum. Javlja ju iz Rima: Potpisano je više trgovinskih sporazuma izmedju Italije i Bugarske. Osim toga poslije zasjedanja mješovitog talijansko-rumunjskog privrednog komiteta, potpisan je protokol, koji sadrži mjere za olakšanje razvoja razmjene izmedju Italije i Rumunije.

ROĐENI — UMRLI — VJENČANI NA RIJECI

Rođeni: Ana Matković, kći Marijana i Marije rođ. Gorše. — Nirvana Maljevac, kći Armina i Irme rođ. Ostrouška. — Liberat Tek, sin Franje i Tereze rođ. Štrasnig.

Umrli: Hektor Radolović — Josipa Marničić ud. Stiglić — Marija Godler.

Vjenčani: August Humski sa Marijom Kučić.

VIJESTI IZ ITALIJE

UMRO JE TITO ALAČEVIĆ

Rim. — Nema tome dugo, što je nenadano umro u Rimu od klijentni srca Nestor dalmatinskih iredentističkih novinara u Rimu Tito Alačević, poznat još davno prije rata.

Alačević je kako mu i samo ime kaže naše gore list, Hvaranin. Prilike u Dalmaciji prije 80 godina bile su takove da su mnogo naše dijete, mnogu krv naše krvi odrodile. Hrvatskih škola nije bilo, pa su naši ljudi, kad bi došli u talijanske škole, bili odgajani u protunarodnom duhu i postajali bi kasnije janjčari i krvni neprijatelji svoga vlastitoga naroda. I Tito Alačević bio je jedan takav nesretnik. Rodio se 4. siječnja 1860, talijansku je gimnaziju svršio u Splitu, a filozofiju u Italiji, gdje je i ostao, posvetivši se novinarstvu. Skoro sav svoj vijek proboravio je u Rimu, u glavnom kao dopisnik stranih novina, osobito engleskih.

Kao neprijatelj Hrvata pokazao se naročito godine 1901. u pitanju zavoda Sv. Jeronima. Kada se radilo o tom da taj zavod postane vlasništvom hrvatskih biskupija, Alačević je skupio grupu dalmatinskih Talijanaša, iredentista, koji su tada boravili u Rimu i silom je s oružjem u ruci zaposleo zavod Sv. Jeronima. To je bilo 29. kolovoza 1901. — U Rim je tada došao pokojni Dr. Josip Pazman kao izaslanik Strossmayerov i njemu je konačno uz pomoć Lava XIII. i austrijske vlade uspjelo da zavod Sv. Jeronima sačuva za pitomce iz hrvatskih biskupija.

Pok. Dr. Pazman počinio je tom prilikom jednu pogrešku, koju su mu istarski Hrvati zamjeravali. Pravo na školovanje u zavodu imali su samo pitomci iz trojedne kraljevine. Hrvati iz istarskih biskupija bili su isključeni, iako je i Istra bila priznata kao čista hrvatska zemlja.

Tito Alačević se je borio svim silama protiv toga da zavod predje u hrvatske ruke tražeći ga da bude vlasništvom talijanske vlade, a za pitomce Talijane iz Dalmacije.

I kasnije njegov rad bio je uvijek uperen protiv hrvatskih interesa, pa su dalmatinski Talijanaši imali u njemu uvijek dobrog zagovornika.

Obistinila se i ovdje stara narodna riječ da je poturica gori od Turčina.

OPADANJE TRANZITNE TRGOVINE DRVOM PREKO TRSTA

Trst. U vezi stalnog opadanja tranzitne trgovine preko tršćanske luke, naročito drveta, komora u Trstu odlučila je da se osnuje jedno društvo sa zadatkom da obuhvati prekomorski promet drvetom za jugoistočne zemlje. Tranzit drveta preko spomenute luke u 1937 god. iznosio je 224.000 tona, a 1938. pao na 90.000 tona. Ovaj pad uglavnom je posljedica ispadanja Austrije kao izvoznika drveta.

Cijene kukuruza u Italiji

Talijanska vlada je utvrdila cijenu kukuruza iz nove berbe na 98 lira po kvintalu. Ova cijena treba da se održi sve do oktobra 1940 godine. Javlja se da su velike količine argentinskog kukuruza na putu za Italiju.

PRODAJA TALIJANSKIH KREDITNIH PISAMA

Zadnji put smo javili, da je »Putnik« otstavio prodaju talijanskih kreditnih pisama. Medjutim sada ravnateljstvo »Putnika« javlja: Na osnovu ovlaštenja Narodne banke društvo »Putnik« i sva njegova zastupništva u zemlji, kao i ovlaštene banke, nastavlja od danas pa do daljnjega s prodajom talijanskih kreditnih pisama i hotelske bonove uz dosadašnje uvjete.

MADJARSKO ŽITO U ITALIJI

Rim. — Na sastanku mješovite talijansko-madžarske komisije za trgovačku izmjenu, koji je održan u Rimu, predsjednici obje delegacija senator Giadini i mađarski ministar Nickl potpisali su jedan protokol, kojim se određuju kontingenti i uvjeti plaćanja za žito, koje će od ovogodišnje žetve Italija uvesti iz Mađarske.

POVEĆANJE TRGOVINSKI PROMET IZMEDJU JUGOSLAVIJE I ITALIJE

Prema statističkim podacima talijanske direkcije carina trgovački promet izmedju Italije i Jugoslavije znatno je porastao. Vrijednost talijanskog izvoza u Jugoslaviju u prvih 5 mjeseci o. g. iznosila je 112.600.000 lira, a vrijednost uvoza iz Jugoslavije u Italiju 86.700.000 lira. Trgovačka izmjena je prema tome bila ove godine za 30 posto veća, nego u istom razdoblju prošle godine. Iz Italije se izvozila u Jugoslaviju razna pamučna roba, umjetna svila, riža, povrće, razni industrijski proizvodi, automobili, a u prvom redu dijelovi aeroplana itd., dok je iz Jugoslavije uvažano drvo, pšenica, kukuruz, perad i živa stoka.

PROMET TALIJANSKIH BRODOVA U JUGOSLAVENSKIM LUKAMA.

Sušak. — U toku mjeseca juna iznosio je ukupni promet jugoslavenske mornarice u našim lukama 8890 brodova sa 1,6 milijuna tona nosivosti. Talijanski brodova bilo je 477 sa 387.793 tona nosivosti.

RAZDELITEV ZEMLJE V ITALIJI

Ljubljana, maja 1939. — Socialno ekonomski institut v Ljubljani je izdal drobno brošuro, ki vsebuje študijo univ. prof. dr. Aleksandra Bilimoviča o »Agrarni strukturi Jugoslavije in Slovenije v primeri z agrarno strukturo nekaterih drugih dežel.«

Razpravo ki je znanstvenega značaja, ponazorjujejo številne razpredelnice in diagrami. Zanimive so zlasti primerjave Slovenije in Jugoslavije z drugimi državami. Za nas je posebno zanimiva primerjava razmer Jugoslavije z Italijo in posebno še Slovenije z Italijo. Iz tega dela posnemamo naslednje:

Leta 1930. je v Italiji znašal povprečni obseg obrata 6,5 ha (Slovenija 8,3 ha), a razdelitev obratov in njihove površine v velikostne skupine je bila naslednja:

Obrati ha	Število v tis.	Površina v tis. ha	odst.
0.01— 0.50	909.8	199.1	0.8
0.50— 1	581.3	446.4	1.7
1 — 3	1.272.6	2.398.3	9.1
3 — 5	532.8	2.092.3	8.0
5 — 10	492.2	3.482.1	13.3
10 — 20	254.—	3.535.9	13.5
20 — 50	107.—	3.188.6	12.1
50 —100	25.6	1.782.1	6.8
100 —200	11.3	1.580.5	6.0
200 —500	6.3	1.925.6	7.3
nad —500	3.5	5.620.9	21.4

Skupaj 4.196.3 26.251.7 100.0

V primeri z Jugoslavijo je v Italiji veliko več malih kmečkih obratov s površino do pol hektarja (= 50 arov = 5000 četv. met.) ter tudi več malih kmetij s površino do 1 ha. pač pa veliko manj obratov s posestnikov (srednji in dobri) je v Sloveniji relativno najmočnejša in obsega približno 55 odstotkov vseh kmečkih obratov. Isto posestno razmerje bo veljalo več ali manj tudi za Julijsko Krajino. Tem več ima Italija velikih posestev in veleposestev. Zanimiva je zlasti primerjava obratov z nad 500 ha, na katere odpade v Jugoslaviji komaj 3,7 odstotkov (v Sloveniji 7 odstotkov), v Italiji pa kar 21,4 odstotkov ali več kot 1/5 (ena petina) celokupne površine.

Kot je razvidno iz tabele univ. prof. dr. Bilimoviča je v Italiji 3.500 veleposestev z več ko 500 ha ali z nad 5.000.000 m², ki zavzemajo skupaj 5.620.900 ha, ali 21,4 odstotkov odnosno 1/5 celokupne površine.

Veleposestvom z nad 100 ha zemlje pripada v Italiji 34,7 odstotkov in obsegajo 9.127.000 ha, t. j. več kot 1/5 (ena tretjina) celokupne površine. Po vrstnem redu, ki ga je sestavil dr. Bilimovič, je Italija sicer šele peta država glede na število veleposestev (v Nemčiji odpade celo 37,9 odst. na obrate z nad 100 ha), vendar, če upoštevamo gostoto naseljenosti v Italiji, je to razmerje relativno večje kot drugod.

Po podatkih iz knjige »O korporativni državi«, kjer navaja Mussolini, da živi v Italiji 3.943.000 ljudi, ki obdelujejo lastno zemljo (po dr. Bilimoviču pa je 1.1930 bilo v Italiji 4.196.300 posestev) ima skupno cca 42.000.000 ljudi ter je 26.251.700 ha zemlje v obdelavi, je po tej primerjavi povsem upravičeno vprašanje: čigava je zemlja v Italiji?

* (Brošura se naroča pri Socialno ekonomskem inštitutu v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22, II, in stane 8.— Din).

Jesam li poslal pretplatu?

PODLISTAK

SMOLJANCI

Smoljanci su jedno od najvećih sela u Svetovinčenštini. Kroz njih prolazi željeznička pruga Trst—Pula, a u neposrednoj blizini nalazi se Kanfanar — raskršće želj. pruge za Rovinj. Susjedne su općine Bale, Kanfanar, Barban i Žminj. Stanovnici su zemljoradnici i stočari. Siju u glavnom sve vrste žitarica, a mnogo se bave i vinogradarstvom, pa je tamošnje vino »teran« — čuveno i poznato a nekada dezertno vino »refoško Sanvinčenti« bilo je u glavnom vino iz Smoljanca i okolnih sela, koja nose naša lijepa narodna imena kao Kranjčići, Salambati, Štokovci, Raponji, Pakkovići, Režanci, Frimi, Krasa, Pustijanci, Foli, Radigoza, Čabrunci i dr. Sva ta sela od par hiljada žitelja spadaju pod općinu Svet Vinčenat, gdje se nalazi čuveni sredovječni kašteo. Gradić je u ravnicu, pa ima malo ljepših u Istri. U njemu su osim malih iznimaka nastanjeni naši ljudi, što dokazuju njihova prezimena. Narod je pod Austrijom bio zanemaran, ali su ipak postojale narodne škole u Savičenti, Smoljanci, Štokovci i Čabrunci. Škole su otvarane tek početkom dvadesetog stoljeća, pa je narod odlično sačuvao svoju autohtonu kulturu, svoje običaje i nošnje, pjesmu kao i svoju priprostost i nepokvarenost. Narod je bistar, poduzetan i radišan. Nazivaju ga i Vlasima, kao i druge krajeve u zapadnoj i jugozapadnoj Istri. Do zadane se riječi u selima moga Zavičaja mnogo držalo. Prijateljstvo i gostoljubivost uvelike se

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

KONCERT MOŠKEGA ZBORA „NANOSA“

Maribor. — Pretekli teden nas je iznenadil moški zbor »Nanosa« z lepo uspehim »Večerom narodne pesmi« v mestnem parku. Pod vodstvom odličnega pevovodje g. Maksa Plevanča je zbor potrdil sloves, ki ga uživa ob severni meji in se uvrstil med vodilne zборе naše severne meje. Pevovodjo odlikuje globoko čutenje, katero je znal viliti tudi v zbor. Zbor je navezan s pevovodjem, tako, da je kontakt med njim in pevovodjem popoln. Zbor se odlikuje po svežih, sočnih in lepo barvanih glasovih, ki izzvenijo tako v pianissimu kot v fortissimu kot harmonična celota. Program, je bil posrečeno sestavljen. Obsegal je same narodne pesmi. Da je bil večer skrbno pripravljen, je priznalo številno občinstvo z velikim odobravanjem. Pri tej priliki smo opazili, da občinstvo visoko ceni našo narodno pesem in si želi še več takvih lepih večerov. Kot solisti so se uveljavili: tenorist g. Resinovič ter baritonista gg. Žnidarič in Gerbec.

Večer je otvorila Težova: Domov bi rad; sledile so Pregeljeve: O košnji, Štajerski fantič ter Ko lani sem tod mimo šev; dalje po M. Plevanču harmonizirana: Tri leta bom kopal, Devova: Je

upihnila luč, koroška narodna: So še rožice v kartelnu žavovale, Venturiničeva: Srečno lubca moja; kot zaključek prvega dela je bila podana istrska narodna šaljivka: Je li sve to istina, katero je priredil za moški zbor tov. Hvala.

Drugi del je bil otvorjen z Avsenakovo: Sem se rajtav ženiti; sledile so: Podčavenski: Moj nesrečni dom, Bučarjeva: Angelček varuh moj, slovaška nar.: Papol Janko, češka narodna: Dievča, dievča, co že to maš?, ruska sonata: Dvanajst razbojnikov, Devova: Soči, in Juvančeva: Slovanska. Zbor je dodal h koncu še Iz bratskog zagrljaja. Večer je zaključila Hej Slovani, katero je pelo vse prisotno občinstvo.

Društvu »Nanos« smo hvaležni za lep večer in čestitamo zboru in pevovodji za lep uspeh. Ako bo šel zbor po poti, ki jo je pokazal, še tako naprej, smo prepričani, da ga čaka prav lepa bodočnost. S trdno voljo in elanom ter pevovodjem g. Plevančem si bo zbor utrdil svojo pot. Želimo in smo prepričani, da nam mladi zbor v najkrajšem času zopet pripravi malo presenečenje. Le tako naprej!

Koncert »Jadrana« v Celju

Pevski koncert bo priredilo pevsko društvo »Jadrana« iz Maribora v nedeljo 20. t. m. ob 10.30 v mestnem parku v Celju. Moški zbor, ki ga tvori 45 pevcev, bo zapel 17 narodnih in domoljubnih pesmi. Prireditelj bo pod okriljem društva »Soče« v Celju. Zvečer se odpeljejo pevci v Dobrno, kjer bodo imeli koncert v tamkajšnjem zdravilišču.

Iz omladinske sekcije društva »Istra« u Zagrebu

Omladinska sekcija održat će članski sastanak druge subote, 26. VIII u 8 sati na večer u društvenim prostorijama, Žerjavičeva 7.

Umoljavaju se članovi da shvate važnost toga sastanka i da prisustvuju u punom broju, jer su na dnevnom redu vrlo važne stvari kao na pr. program rada za ovu radnu godinu i drugo.

Naši rojaki na ljubljanskem kongresu

Ob priliki kongresa Kristusa Kralja v Ljubljani je prišlo preko meje okoli 1000 naših rojakov. Med njimi je bilo tudi mnogo duhovnikov. Celo grupo je predvodil italijanski duhovnik Agostini, delegat goriškega nadškofa Margottija. Iz tržaške in reške škofije pa je prišlo le malo vernikov. Na ljubljanski postaji jih je pozdravil v imenu vodstva kongresa dr. Žitko, ki je med drugimi izrazil zadovoljstvo, da so odnošaji med Italijo in Jugoslavijo tako dobri. S tem je hotel govornik poudariti, da je našim bratom iz Italije omogočeno prisostvovanje na kongresu zaradi dobrih odnosov, ki vladajo med Beogradom in Rimom. Za kongres se je prijavilo še mnogo več vernikov in duhovnikov, katerim pa niso bile izdane potne listine. Od škofov iz Julijske Krajine so prišli dr. Camozzo, reški škof in Santin, tržaški škof. Kongresu je prisostvoval tudi beneški patriarh Piazza.

UPOZORENJE ISELJENICIMA

koji putuju preko Italije i Njemačke u Jugoslaviju

Iseljenici, koji putuju preko Italije i Njemačke, dužni su na granici, kod ulaska u te zemlje da prijave točnu sumu novca (u moneti ili čeku), koji nose sa sobom, jer jedino toliku sumu mogu da iznesu, kod izlaska iz pomenutih zemalja. U protivnom slučaju izvrjavaju se opasnosti, da im novac bude zaplijenjen.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

»ERO S ONOGA SVIJETA« U TAL. RADIU

Hrvatski glazbenik Jakov Gotovac sastao se u Trstu s poznatim dirigentom Edmondom de Vecchi, koji će dirigitirati prvom izvedbom Gotovčeve opere »Ero s onoga svijeta« na talijanskom jeziku. Ovu će operu prenositi talijanske radio-stanice dne 20 i 22 o. ml.

50-LETNICA ALOJZIJA MEDVEŠČKA

Pred dnevi je praznovao u Splitu 50-letnico življenja Alojz Medvešček, višji železniški uradnik u pokoji. Jubilarnt se je rodil v Kanalu pri Gorici in je služboval kot železniški uradnik po raznih krajih na Primorskem. Rojaku želimo še mnogo srečnih let!

Lične vijesti

Dne 29. srpnja vjenčala se je u Mariboru gđica Mileva Ančič, kćerka Ive Ančiča iz Pazina, sada nastanjena u Mariboru, s gosp. J a r o s l a v o m D o l a r o m, urednikom »Eдинosti«. Naše srdačne čestitke!

† JOSIP SAVELLI

V ponedjeljek p. t. je umrl v celjski bolnici po težkem trpljenju v 56 letu starosti upravnik celjske pošte g. Josip Savelli. Rodil se je 19. marca 1884 v Sempasu pri Gorici. Mnogo let je služboval kot poštni uradnik in pozneje kot upravnik v raznih krajih Bosne. Leta 1925 je bil premeščen v Celje v svojstvu šefa poštne blagajne. Po upokojitvi prejšnjega poštne-ga upravnika je bil v oktobru 1937 imenovan za upravnika celjske pošte. Bil je vseskozi korekten in ustrežljiv uradnik, narodno zaveden in značajan mož, navdušen pevec in prijeten družabnik. Odlikovan je bil z redom sv. Save 5 stopnje. Pokojnemu bodi ohranjen lep spomin, težko prizadeti rodbini naše iskreno sožalje!

† DRAGUTIN GLIHA

Prije nekoliko dana primili smo tužno vijest, da je u Zagrebu u Slovenskoj ul. br. 11 umro Dragutin Gliha poslije teške bolesti. Pokojnik bio je Primorac i redoviti pretplatnik našega lista. Kod pogreba prisutvovalo je mnogo njegovih prijatelja, znana i rodbine, koji su dragog pokojnika otpratili na zadnji počinak. Neka mu bude laka zemlja!

† ANA TURK

V Ljubljani je umrla 10. avgusta Ana Turk, vdova pokojnega trgovca in posestnika v Idriji Ivana Turka. Pokojnica je prišla iz Idrije pred kratkim časom v Ljubljano, k svoji hčerki Gabrijele Mlakar. Na njen god sv. Ano so se okoli nje — nevede kot za slovo — še zbrali njeni otroci in vnuki. Nekaj dni potem je oslabela in v sredo od 3 zjutraj je odšla po plačilo. Rájna gospa je bila verna kršćanska žena, ki je kot umna gospodinja pripomogla v zvezi s svojim podjetnim možem, da je prišla družina do lepega blagostanja. — Sožalje!

IZ AMERIKE

Buenos Aires. — »Naša Sloga«, koju uređuje Istranin Dežančević javlja, da su među brojnim našim iseljenicima, koji su nedavno odlikovani, odlikovana i dva naša zemljaka i to: arh. Viktor Sulčić i Branko Rubeša.

Cleveland. — V mestu Lorainu je umrl John Dugar, star 54 let. Rodil se je Ročinju pred 54 let, v Americi pa je bil zadnjih 26 let, kjer zapušća ženo, sina in dva brata.

Cleveland. — V. Mc Kees Rocks je pred kratkim umrla Terezija Cerkec, stara 43 let, doma iz Krškega pri Matuljih na Primorskem. Zapušća moža in tri sinove, na Primorskem pa sestru.

Buenos Aires. — Sredi junija so roparji napadli u strelili Vinka Bratino, ki je bil zaposlen kot noćni čuvaj. Odnešli su mu 500 pesov. Pokojni je bil doma iz Skrijl na Vipavskem in star 35 let. Na Primorskem zapušća oćeta in dva brata.

Iz Južne Amerike vraća se u Italiju Viktor Podrecca sa svojim »Kazalištem lutaka« nazvanim »Teatro dei piccolci«, koje je poznato po cijelom svijetu. Podrecca je sa svojim 800 lutaka-glumaca nastupio do sada preko 1500 puta. Podrecca je porijetom Slovenac iz Slovenske Mletačke od familije Podreka.

Cleveland. — Umrl je John Oblak, star 50 let, doma iz Idrije. V Americi je bil 30 let kjer zapušća ženo.

SKUPLJA SE NARODNO BLAGO

Gosp. Ante Mezulić iz Premanture piše nam: Dragi gosp. uredniče!

Namisaio iznesena u nedavno objelodanjenom članku u »Istri« pod naslovom »Skupljajmo narodno blago« — zaista je hvalevrijedan i ja sam uvjeren da će te naići na odaziv kakvom se nadate. Mene je to ponukalo da Vam saopćim tekst jedne naricaljke koju sam čuo prije 20 godina u mom rodnom selu Premanturi.

Prisustvovao sam pogrebu jednog našeg čovjeka, pokojnog Petra Iveše, i slušao sam potresnu naricaljku, koju je idući za lijesom improvizirala žena njegovog brata Tona, udovica Mara. Par kitica, koje sam upamtio pobilježilo sam odmah nakon sprovoda 16 lipnja 1920. — Cijelu naricaljku, koja je bila niz divnih pjesničkih stihova nijesam, na žalost, zapamtio. Evo stihova, koje sam uspio zabilježiti:

»Pere, moj divere, dobri brajne Tonca druga moga!
Tebe danas, Pere, vedro nebo plače,
Jer se i ono s nama u crno zavilo,
Za mojim diverom, brajnom Tonca druga moga...

Kada dodeš Pere, u tamne dvorove
brajnu tvome, Toncu drugu mome,
izruči mu pozdrav ostavljen,
uciviljene druge, Tonca druga moga...

Izruči mu jošte, moju toplu želju:
da žudim čim prije niemu u pohode
u njegove ledne, crnom tamom pokriveno
dvore,
na počinak drugu, pomrklome suncu
mome...

Prikodražan

staje su bile u drugom kraju dvorišta, ili podalje kuća. Ures kuća po prozorima bilo je cvijeće bosiljak, mažurana, karanfili, žive rože, a po vrtovima mirisna levanda, metvica i galoper! Cvijeće, koje se uostalom i u svim krajevima Istre goji, kao i drugdje u krajevima gdje naš narod živi!

Svojim poljima, njivama, vinogradima i šumama davao je narod lijepa naša imena n. pr. Ledina, Zatkan, Repčevića, Kranjčevića, Dolina, Dolinka, Lišišnjak, Bekvarić, Vrhi, Golaš, Njivine, Stare brajde, Rušinovica, Kršin, Njivica, Mrtijanka, Krčina i t. d., i t. d. Isto su tako i za gospodarske sprave lijepa imena kao n. pr. kosir, lemeš, zakolić, crtao, otko, glavina, palci, mršan i dr. U kraju se sačuvalo mnogo starih običaja svatovskih, vjerovanja u vile i vještice, uroke i vukodlake! Rijetko sam gdje sretao ljude gostoljubive kao u mom kraju. Naročito je kod mlađeg svijeta ukorenjen smisao za ljepotu i čistoću. Nošnja i obuća bila je uvijek kad se je u grad polazilo čista i uredna. Rijetko sam gdje vidio djevojke, čije bi se gizdave haljine mogle uporediti leptirima kao u mom kraju. Djevojke čedne i skromne, bez šminke, pomade i ruža, ali zato lica kao zrele jagode sa nekoliko reda koralja oko vrata! Mlađici jedri i kršni. Uvijek spremni na šalu. Stariji ozbiljni i trijezni sakupljali su se nedjeljom na par mjesta u selu i tu na kamenim sjedalima pričavali dogodjaje, sjećali se mlađih dana, prošlih vremena, govorili o ljetini, vinogradima, suši i drugome, dok bi mlađji u prostranoj kojoj kući igrali »balun« do umorenosti pod roženice ili mih!